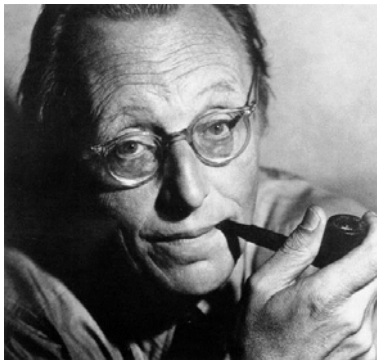

Carmina Burana door Carl Orff (1895 -1982)

Carmina Burana is een 20ste -eeuwse compositie van de Duitse componist Carl Orff die zich hiervoor liet inspireren door een Middeleeuws manuscript uit de abdij van Benediktbeuren dat begin 19de-eeuw werd herontdekt en zich nu bevindt in de Bibliotheek van München.

Carl Orff (1895 -1982)

Geboren in München, begon hij op 5-jarige leeftijd met pianospelen. Hij was van jongs af aan geïnteresseerd in componeren en in Duitse poëzie. Tot 1914 studeerde hij aan het conservatorium in München.

Tijdens de 1ste wereldoorlog diende hij in het Duitse leger waar hij ernstig gewond raakte.

In de 20er jaren bleef hij zich ontwikkelen als componist, hij werd geïnspireerd door Franse componisten als Debussy maar ook sterk door de ritmische werken van Stravinsky. In 1924 richtte hij in zijn geboortestad een school op voor muziek, dans en gymnastiek. Hij ontwikkelde hier o.a. het 'Orff-Instrumentarium' en zijn leerboek 'Orff-Schulwerk' dat ook in Nederland nog steeds op veel muziekscholen gebruikt wordt in de AMV-lessen.

Van 1930 tot 1933 was Orff tevens dirigent van de 'Münchener Bachverein'. In 1936 schreef hij de officiële 'Festmusik' voor de Olympische Spelen in Berlijn.

In 1937 schreef Orff het werk "Carmina Burana", verre weg zijn beste en meest beroemde compositie. Dat vond hij zelf ook, hij zei tegen zijn uitgever *"alles wat ik tot nu toe heb geschreven en u helaas gedrukt heeft, kan de prullenbak in. Met de Carmina Burana beginnen mijn verzamelde werken"*.

Zijn sinds 1911 uitgegeven composities werden daadwerkelijk geheel vernietigd.

Orff's relatie met het naziregime is nooit helemaal duidelijk geworden. Na de oorlog is hij in de categorie *grijs* terecht gekomen waardoor hij wel mocht blijven componeren.

Hij overleed op 86-jarige leeftijd op 29 maart 1982 en kreeg zijn laatste rustplaats in de Abdij van Andechs, Beieren.

Carmina Burana (liederen uit Beuren):

Voor zijn compositie Carmina Burana bestudeerde Orff het Middeleeuwse manuscript met meer dan 200 gedichten en liederen die tot de z.g. vaganten-literatuur van de 12 en 13de eeuw behoorde, een verzamelnaam voor de wereldlijke lyriek die in de Middeleeuwen werd geschreven door rondtrekkende studenten en geestelijken die na hun afstuderen geen werk vonden.

Zij schreven over verschillende thema's: het ontluiken van de natuur in de lente, heftige kritiek op de kerkelijke en wereldlijke overheden (m.n. het bandeloze leven van de clerus en de monniken) en de verheerlijking van het ongebonden leven vol aardse geneugten als drank, dobbelspel en de liefde.

De miniatuur met een wiel, het rad van fortuin met een tekst over de grilligheid van het lot, die op de eerste pagina staat afgebeeld, heeft Orff bij dit werk geïnspireerd bij het schrijven van zijn openingshymne "O Fortuna, velut luna" waarin hij het lot afbeeldt als een soort rad van avontuur waaraan de mens is onderworpen.

Orff selecteerde uit het manuscript 24 liederen waarin hij 3 grote thema's beschrijft; de lente/zomer, de herberg en de liefde. De uitgelatenheid van alles wat hij in deze drie delen van zijn compositie afbeeldt wordt begrijpelijk door het beeld van het draaiende rad op de achtergrond: wie vandaag bovenaan verkeert, kan morgen alweer onderaan zijn terechtgekomen. Daarom is het belangrijk te genieten van de momenten van geluk die je toebedeeld worden.

Orffs muziek voor de Carmina Burana zinspeelt soms op de oude muziek van die tijd maar is toch een geheel nieuwe compositie in een 20ste -eeuwse stijl; geschreven met stuwende, zeer aansprekende ritmes en simpele melodieën. Hij schreef: *"het hele werk was in een paar weken 'speelbaar'. Toen ik het voor mijn uitgever ging voorspelen, had ik alleen de getypte tekst voor me. De muziek zat al in mijn hoofd, zo levendig was het dat ik geen partituur nodig had"*

Eerst bestond de orkestratie uit begeleiding door 2 piano's en diverse slaginstrumenten maar voor de eerste uitvoering van het werk in het buitenland in 1941 had hij de originele bezetting van 2 vleugels en slagwerk uitgebreid tot een volledige symfonische versie die bij deze uitvoering ook wordt gebruikt. Hij schreef er

ook een lichtprogramma bij om ervoor te zorgen dat het lichtpatroon in al zijn facetten paste bij de uitvoering van de Carmina Burana. De ondertitel van de compositie luidt dan ook "Cantiones profanae cantoribus et choris cantandae comitantibus instrumentis atque imaginibus magicis (Profane liederen gezongen door solisten en koor, begeleid door instrumenten en magische beelden).

Er is geen enkele klassieke compositie uit de 20e eeuw die zo hoog op de hitlijsten heeft gestaan als de Carmina Burana. Het overbekende openingsdeel "O Fortuna". wordt nog steeds gebruikt in films, TV programma's, reclames en de popmuziek.

Na de forse openingsakkoorden begint het koor aan een lange passage die lijkt op het langzaam op stoom komen van een gigantische locomotief. Daarna ontvouwt zich een groots spektakel voor orkest met afwisselend solisten en een enorm koor. Het geheel is doorspekt van pulserende ritmes en een doorgaande 'drive'. Aan het einde komt opnieuw het deel "O Fortuna" als afsluiting.

De Carmina Burana kortom, is een compositie die zeker ook veel luisteraars aanspreekt, die niet direct een groot liefhebber van klassieke muziek zijn.